

# ПОЛИТИКА НЕУТРАЛНОСТИ И УЛАГАЊА У СИСТЕМ ОДБРАНЕ

Слободан М. Радојевић\*  
Милена Н. Кнежевић\*\*  
Драган Ј. Бојанић\*\*\*

*Достављен:* 19. 12. 2022.

*Кориговано:* 17. 03, 10. 06, 24. 07. 2023.

*Прихваћен:* 17. 08. 2023.

*Језик рада:* Српски

*Тип рада:* Прегледни рад

*DOI број:* 10.5937/vojdelo2302014R

У времену када се у међународним односима традиционално неутралне државе, попут Финске и Шведске, одлучују да напусте овај концепт, потребно је још једном размотрити политику неутралности европских држава, као и трошкове и улагања у систем одбране. Анализирајући случај неутралности Швајцарске, Аустрије и Републике Србије аутори полазе од политике овог концепта и прате трошкове и улагања у систем њихове одбране. Швајцарска је прва држава којој је стална неутралност међународно призната и сматра се моделом међународно-правног статуса неутралности. Аустријска неутралност је много млађа и резултат је специфичних међународних односа. Своју политику неутралности, поред осталог, Швајцарска заснива на концепту оружане неутралности и на значајним улагањима у наоружање и војну опрему, а сличан образац у политици неутралности следи и Аустрија.

Иако је неутралност сваке државе условљена различитим факторима и обележена специфичностима, које би се морале узети у обзир приликом генерализације, аутори сматрају да су, упркос променама у структури међународне политике и проширењу значења и обима безбедности, значајна улагања у систем одбране и безбедности гарант неоспорности и одрживости неутралних држава. Стога, компаративном анализом политика неутралности и по-

\* Универзитет одбране у Београду, Војна академија, Београд, Република Србија, slobodan.radojevic@va.mod.gov.rs, <https://orcid.org/0000-0001-6071-8151>

\*\* Универзитет одбране у Београду, Војна академија, Београд, Република Србија, <https://orcid.org/0000-0003-2814-7453>

\*\*\* Универзитет одбране у Београду, Институт за стратегијска истраживања, Београд, Република Србија, <https://orcid.org/0000-0003-0426-4479>

редећи улагања у системе одбране, закључују да су за концепт неутралности и оружане одвраћање кључна улагања у наоружање и војну опрему, што је од великог значаја за изградњу и јачање концепта војне неутралности Републике Србије.

Кључне речи: *политика неутралности, Швајцарска, Аустрија, Република Србија, оружане неутралност, оружане одвраћање, набавка наоружања и војне опреме*

## Увод

У чланку се полази од развоја политике неутралности и указује на концепт оружане неутралности засноване на улагању у систем одбране. Заправо, кроз компаративну анализу показује се да стално неутралне европске државе улажу значајна средства у систем одбране како би своју неутралност учиниле неоспорном.

Швајцарска је прва држава којој је стална неутралност међународно призната и сматра се моделом међународноправног статуса неутралности. Рађање њене неутралности везује се за тежак пораз у бици код Марињана 1515. године, а први пут је службено поменуто 1674. године. Швајцарска је једна од малобројних земаља која је остала неутрална више од 200 година, јер од Наполеонових похода није учествовала ни у каквим ратним активностима. Успела је да сачува своју неутралност иако је у мањем обиму била нарушена током Првог и Другог светског рата. Такође, у мањој мери је током хладног рата била изложена сукобу између Истока и Запада. Своју политику неутралности, поред осталог, Швајцарска заснива и на политици оружане неутралности и концепту тоталне одбране. Заправо, компоненте њене неутралности: оружане одвраћање, системски уступци и признавање неутралности као норме до сада су осигуравале опстанак неутралности и представљале скоро савршен образац за друге који желе да успоставе такав статус. Аустрија је много касније постала неутрална, што је било условљено специфичним међународним односима после Другог светског рата.

Иако је свака неутрална држава случај за себе, и тешко ју је упоређивати са другим стално неутралним државама, одређене поуке и искуства могу се генерализовати и разматрати у другим војно неутралним државама. Ипак, упркос променама у структури међународне политике и проширењу значења и обима безбедности, историјске поуке се не смеју заборавити при изградњи концепта неутралности. Историјско искуство неутралних држава је показало да је једина неоспорна политика неутралности она која је подржана одговарајућом силом, такозвана оружане неутралност (Ђурашиновић–Радојевић, 2016) и да, следствено томе, нужно мора бити праћена поузданим и кредибилним инструментима одвраћања (Стојановић, Шарановић, 2022: 34). Заправо, војно одвраћање представља традиционалну и, како исправно наглашава Благојевић, „и даље

непревазиђену основу за свеобухватно одвраћање” (2021: 236-237). Као основа за изградњу оружаног одвраћања у чланку се прате и анализирају улагања у систем одбране неутралних држава.

## Швајцарска неутралност

Швајцарски историјски концепт неутралности показао се трајним, јер је имао своје дубоке корене у швајцарској историји. Традиција неутралности ове земље и аутономна самоодбрана постепено је настајала током њене историје и великим делом је заснована на успешним политичким одлукама.

Почетак неутралности Швајцарске често се приписује Бечком конгресу 1815. године, али је важно истаћи да је тада само формално призната жеља Швајцараца да остану неутрални (Subedi, 1993: 264). Према речима Новаковића, „акт о признању и гаранцији вечите неутралности Швајцарске и неповредивости њене територије“ (2016: 76-77) данас се сматра документом којим је и коначно призната (не и проглашена, за разлику од неких других стално неутралних држава) њена стална неутралност. Дакле, Швајцарска је изабрала свој статус сталне неутралности слободно и независно (Munro 2005: 47).

Иако се у савременом смислу Швајцарска не може сматрати неутралном државом пре 18. века, националне легенде сматрају да корени њене неутралности сежу у касни 13. век, када су три кантона данашње централне Швајцарске потписала уговоре о савезу који их је штитио од „агресије злих“ (Fischer 2013b: 43). Чињеница је да су поједини елементи који су касније садржани у неутралности већ били добро познати у швајцарској политичкој традицији у ранијим временима (Fischer, 2013b). Швајцарци су успели да остану неутрални и током оба светска рата, промовишући концепт *неутралности под оружјем* (Новаковић, 2011: 11).

Превентивна мобилизација и функција одвраћања су током 19. века одвраћале велике силе од упадања на швајцарску територију 1848., 1859. и 1870. године. Једно од најчешће коментарисаних достигнућа у овом периоду било је спретно управљање ситуацијом која се појавила у Француско-пруском рату, када је француска источна армија прешла преко швајцарске територије како би избегла опкољавање. У кратком року швајцарска милиција је заробила и разоружала француску војску, што је одвратило Немце да следе своје противнике (DeVore and Stähli, 2011: 4).

Избијање Првог светског рата, међутим, био је први велики тест за швајцарску неутралност. Швајцарска је мобилисала своју војску, од готово пола милиона људи, на свим границама. То је био наставак оружане неутралности која је била осмишљена да велике силе увери да је она и даље неутрална и да је вољна да брани ту неутралност оружјем уколико је потребно.

Швајцарска је била једна од само три државе у Европи чија сувереност није директно нарушена током Другог светског рата (Dreyer and Jesse, 2014: 62). На почетку рата Савезни савет (влада) потврдио је неутралност Швајцарске, што

су признале зараћене стране. Она је мобилисала оружане снаге како би заштитила своју независност и неутралност. Заправо, да би своју неутралност учинила кредибилном, мобилисала је око 450.000 људи, који су били под пуном приправношћу до априла 1945. године (Dreyer and Jesse, 2014: 63). На тај начин је сасвим јасно ставила до знања да ће свако ко жели да уђе у земљу силом морати да рачуна на сукоб са њеним оружаним снагама.

Опстанак Швајцарске у Другом светском рату се, поред осталог, заснивао на чињеници да је била тешко наоружана, па је стога успешно спроводила политику оружаног одвраћања, док је истовремено представљала неку врсту посредника за неформалну привредну размену између зараћених страна и банкарске услуге. Такође, током рата била је и база за обавештајне послове (Новаковић, 2016: 53; Karsh, 1988: 40-41).

Ипак, постоје различита мишљења о озбиљности немачке претње швајцарском територијалном суверенитету током рата, али се објашњења у погледу општег односа према швајцарској војсци као одвраћања немачке агресије не разликују (Jesse, 2006: 16; Ђурашиновић–Радојевић, 2016).

Данас је јасно да је Швајцарска начинила низ уступака своје политике неутралности свим странама како би успела да избегне рат на својој територији. Њено неукључивање у Други светски рат недвосмислено је оснажило веровање у оружану неутралност (Ђурашиновић–Радојевић, 2016). Савезни савет је био убеђен да једина могућност да се сачува независност јесте да се свако кршење неутралности дочека оружаним отпором. Као што Ђурашиновић–Радојевић наводи: „што је боља војна припремљеност, мања је опасност да ће неутралност бити прекршена” (2016: 65).

Након Другог светског рата завршила се вековима стара битка између великих сила у непосредној близини Швајцарске. Она је, заједно са Аустријом, формирала клин (*wedge*) од око 800 километара који је одвајао северне и јужне чланице НАТО-а (White Paper on Neutrality, 1993; Wyss, 2012). Швајцарска неутралност и безбедносна политика генерално су биле фокусиране на сукоб Исток–Запад (Federal Council of Switzerland, 1993: 11).

После Другог светског рата, снажна одбрана сматрала се неопходном како би политика била кредибилна у перцепцији других држава, са циљем да се таква одбрана и изгради. Самоодржива (самостална) политика опремања наоружањем и војном опремом остала је, међутим, удаљени идеал за Швајцарску. Засигурно, у то време швајцарска војна индустрија није могла да опреми своје ваздухопловне снаге и копнену војску неопходним савременим авионима и тенковима (Nilsson and Wyss, 2016: 351).

Швајцарска је сигнализирала своје делимично сврставање са западним државама учешћем у Маршаловом плану, да би наставила да ужива користи од економског система којим доминирају САД. Заправо, имала је стратешки значај за САД, и показала да је њена неутралност „покорна” и „савитљива”. Због тога, као и због свог западног безбедносног „изгледа”, на крају је добила приступ америчком наоружању.

Политиком коју је Швајцарска водила утицала је на схватање да је стратегијски важна. Савезницима, а посебно Сједињеним Државама и Великој Британији, било је јасно да би се сврстала уз НАТО у случају да је нападне Совјетски Савез. Заправо, званична одбрамбена политика коју су следиле швајцарске оружане снаге и швајцарска влада била је политика потпуне независности (Rickly, 2004: 132). На пример, јула 1958. године швајцарска влада је објавила: „Нашој војсци се мора обезбедити најефикасније оружје за очување наше независности и заштите наше неутралности. Међу њима је атомско оружје” (Rickly, 2004: 134; Karsh, 1988: 179).

Швајцарска неутралност током хладног рата такође се ослањала на овај концепт државе са оружјем. Према једној процени, 1987. године Швајцарска је могла да мобилише 645.000 људи или око 9,8 одсто свог становништва (Karsh, 1988: 151). Њена војска поседовала је скоро 900 тенкова и 1500 оклопних возила, а имала је и готово 300 борбених авиона (Karsh, 1988: 151; Jesse, 2006: 16).

Иако је Швајцарска желела да, због своје оружане неутралности, настави самосталну политику опремања након Другог светског рата, недостатак савремене тешке војне опреме и страх од совјетског напада утицао је на одлуку да купује оружје у иностранству. Од краја Другог светског рата до 1958. године Уједињено Краљевство је било њен главни добављач авиона и тенкова. Од раних педесетих година прошлог века Швајцарци нису били подобни за примање америчке војне помоћи, па су куповали оружје у француској индустрији наоружања. У међувремену, савезне власти не само да нису биле вољне да од СССР-а и његових сателита набављају оружје, већ су одбаћивале све евентуалне понуде са источне стране „гвоздене завесе”. Важно је нагласити да је Швајцарска током педесетих година прошлог века разматрала опцију поседовања сопственог арсенала тактичког нуклеарног оружја, показујући на тај начин спремност да одржи своју независност унапређујући стратегију одвраћања (Rickly, 2004; Nidecker, 2014).

У вези са питањем политике неутралности у постхладноратовском окружењу мишљења Швајцараца су остала подељена. Дугогодишња традиција неутралности била је на тесту када је значајан број становника сматрао да им више није била потребна војска и фаворизовао „ненаоружану неутралност” након времена швајцарске „оружане неутралности” (Mannitz, 2007: 12). Резултати првог гласања на референдуму, одржаном крајем 1989. године, били су јасан израз незадовољства статусом *quo*: укупно 36 одсто грађана било је за напуштање војне обавезе, а у два кантона чак је апсолутна већина гласала за укидање војске (Mannitz, 2007: 13).

Измене савезног устава из 1999. године (о којима су гласали грађани) нису се тикале неутралности. Као и пре тога, Савезни савет и Савезна скупштина остали су надлежни за очување неутралности (чланови 173 и 185).

Свакако, у складу са новим виђењем безбедносног окружења, више није било потребе за одржавањем гломазних одбрамбених капацитета, па је бројност швајцарске војске, 1995. године, смањена на 400 хиљада. Друга реформа вој-

ске је спроведена десет година касније, кроз пројекат под називом „Армија XXI”, а подразумевала је додатно смањивање укупне бројности војске на 220 хиљада војника, од чега око 140 хиљада чини активна војска, а 80 хиљада резервни састав. Систем служења војног рока је и даље задржан (Новаковић, 2016: 225).

Новом безбедносном окружењу прилагођавала се и Швајцарска. Иако на нове безбедносне изазове, као што су тероризам, организовани криминал, ширење оружја за масовно уништење, пандемије и слично не може адекватно да одговори неутралношћу у спољној и безбедносној политици, како примећује Томас Фишер, девет од десет Швајцараца и даље подржава политику неутралности (Fišer, 2013: 41).

Систем одбране Швајцарске дефинисан је на принципу: „Ако желиш мир спремај се за рат”. Концепт неутралности и свеобухватног система националне одбране заснованом на регрутовању имали су кључну улогу у безбедносној политици, док је развој оружаних снага милицијског типа повезан са развојем швајцарске државе.

Када је реч о трошковима за одбрану, поједина истраживања указују на то да, иако је неутралност неке државе повезана са мањим степеном спољне претње, те би због тога изискивала мање трошкове за одбрану, она не изолује земљу од промена у систему глобалне безбедности. Стога су трошкови Швајцарске за одбрану били веома слични трендовима трошкова, на просечном нивоу, Сједињених Држава и других чланица НАТО-а. Ипак, треба узети у обзир да Швајцарска у великој мери производи властито оружје и инсистира на војно-економској самосталности, односно на што мањем увозу кључних производа за одбрану (укључујући и производњу хране). У случају рата швајцарска војска може имати и до 800.000 војника, што је 14% становништва. Због дуге историје неутралности швајцарске оружане снаге не учествују у конфликтима, већ само у мисијама за одржавање мира. Припадници швајцарских оружаних снага учествовали су у појединим мировним мисијама УН, иако у мањем обиму у односу на друге европске стално неутралне државе (Tatalović, 1991: 107).

Крајем осамдесетих година, влада је настојала да интензивира укључивање у активности УН, иако су грађани на референдуму гласали против чланства у ову организацију. Швајцарски допринос у мисијама био је ограничен на ненаоружано особље. Такозвани „закон о плавим шлемовима” који би омогућио припадницима оружаних снага да употребе силу ради самоодбране био је одбијен. Тек је 2001. године на референдуму о делимичној измени Закона о војсци изгласано наоружавање швајцарских војника у мировним мисијама ради самоодбране. Први наоружани припадници оружаних снага послати су на Косово и Метохију 2002. године. Швајцарску чету (SWISSCOY), ангажовану 1999. године у јужној српској покрајини, чинило је 200 припадника оружаних снага (Swiss Armed Forces, 2022), што је било до тада највеће ангажовање Швајцарске у мисијама одржања мира.

Процес модернизације војске започео је плановима за замену борбених авиона Ф-5 тајгер II летелицама грипен које су укинуте након што је на националном референдуму, у мају 2014. године, одбачен предлог (Schellenberg, 2017). Такође, Швајцарска је, 2018. године, исказала потребу за набавком савремених вишенаменских борбених авиона и земаљских противваздухопловних система за своје ратно ваздухопловство и ПВО. Влада је, јуна 2021. године, објавила избор Ф-35А и система патриот за своје нове програме ловачке авијације и земаљске противваздухопловне одбране, наводећи да су оба система понуђена по најнижим ценама на тендерима.

Пошто су смањене могућности ваздухопловних патрола авиона изнад Швајцарске, у јулу 2018. влада је поново покушала да покрене набавку новог борбеног авиона, да замени Ф/A-18 хорнет, коме је експлоатација продужена до 2030. године. Вишестепени процес селекције завршен је у јуну 2021. године, па је изабран Ф-35А. Програм набавке био је ограничен на 6 милијарди швајцарских франака, у мају 2019. године, и одвојен од набавке за земаљску противваздухопловну одбрану. Раније су оба програма била повезана. Остали приоритети укључују надоградњу швајцарских система ваздушног надзора и транспортних хеликоптера. Наиме, швајцарска одбрамбена индустрија има ограничене могућности развоја и производње, са признатим капацитетима у сектору борбених возила, али у сарадњи са северноамеричким фирмама (Military Balance, 2022). Швајцарска је „привремено одустала од неутралности” због напада Русије на Украјину и, осим блокаде рачуна и имовине, затворила је небо за руске авионе. Из Берна је тада саопштено да остаје неутрална, али посвећена западним вредностима (Лакић, 2022). Као што наводи Томаш Орбан (*Tamas Orbán*), овај курс представља велики заокрет, с обзиром на то да је чак и нацистичка Немачка могла да ужива све бенефите неутралне Швајцарске, иако је била непосреднија претња за Швајцарце него што је Русија данас. Ипак, овај потез представља невиђено одступање од дугогодишње неутралне традиције Швајцарске и стога може бити сигнал да се времена мењају (Orbán, 2022).

## Аустријска неутралност

Аустријска неутралност је, заправо, наметнута неутралност. После Другог светског рата територија Аустрије била је окупирана од савезничких снага све до 1955. године. Повлачењем совјетских снага из источне Аустрије, заједно са повлачењем снага САД, Велике Британије и Француске из осталих делова земље, а у замену за аустријску декларацију о војној неутралности, СССР је добио стратешку шансу да забије „неутрални клин”, који су чиниле Швајцарска и Аустрија, у територијалну одбрану НАТО-а. „Неутралност по швајцарском моделу” постало је решење за поновно успостављање независне и демократске Аустрије (Fišer, 2013: 30).

Дакле, Совјетски Савез је, 1955. године, Московским меморандумом захтевао неутралност Аустрије по узору на Швајцарску. Аустрија се обавезала на неутралност Аустријским државним уговором (*Austrian State Treaty*) из 1955. и својим уставом, који забрањује улазак у војне савезе и успостављање страних војних база на својој територији (*Legal Information System of the Republic of Austria*, 1955; Пејић, 2019). Исте године примљена је у Уједињене нације, али није било речи о њеном статусу трајне неутралности, имајући у виду специфичне међународне околности.

Као што тврди Стојановић, у случају Аустрије „неутралност није била њен слободан избор, већ последица специфичних међународних односа између сила победница након Другог светског рата” (2020: 221). Надаље, он наводи да Аустрија изграђује концепт националне безбедности чији је циљ гаранција независности и неутралност, „доследно третирајући коришћење војне силе као последњи избор” (2020: 221). Упоредо са својом неутралношћу, Аустрија је постала чланица ЕУ, а затим се, 1995. године, прикључила НАТО програму Партнерство за мир, дајући значајан допринос у овим оквирима. Под утицајем промене безбедносних претњи и догађаја у непосредном окружењу, као што су распад СФРЈ, а посебно рат у Босни и Херцеговини, Аустрија је почела све више да се оријентише у правцу НАТО-а. Једна од предности њеног чланства у Партнерству за мир био је процес интероперабилности кроз који се армија модернизовала. На тај начин повећала се спремност за учествовање у мировним операцијама заједно са другим западним државама. И у доктринарним документима и у пракси Аустрија види учешће својих трупа у мировним операцијама као обавезу, препознајући ЕУ и НАТО као partnере у овом процесу.

Извештај Министарства одбране из септембра 2019. дефинисао је услове за преобликовање војске и модернизацију наоружања и војне опреме до 2030. године. У њему се упозорава да се јаз између захтева и расположивих ресурса повећава и да ће на крају умањити способност оружаних снага да реализују своје мисије. У извештају је сугерисано да је флоту тајфуна боље модернизовати него заменити што је потврђено у јулу 2020. године, ставом да би их требало задржати. Међутим, у јануару 2021. године министар одбране је предложио да би могли бити продати уколико се укаже прилика. Аустрија планира и сарадњу са Италијом у вези са набавком хеликоптера, а писмо о намерама потписано је у новембру 2020. године. Треба поменути да се одбрамбена индустрија Аустрије састоји од око 100 компанија са значајним „нишним” могућностима и међународним везама у области наоружања и муниције, комуникационе опреме и возила. (*Military Balance*, 2021)

## Неутралност Републике Србије

Војна неутралност Републике Србије означава статус према „постојећим војним савезима”, како је то наведено у Резолуцији о заштити суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка Републике Србије, коју је



усвојила Народна скупштина 26. децембра 2007. године. Члан 6. Резолуције гласи: „Због укупне улоге НАТО пакта, од противправног бомбардовања Србије 1999. године без одлуке Савета безбедности до Анекса 11 одбаченог Ахтисаријевог плана, у коме се одређује да је НАТО 'коначан орган' власти у 'независном Косову', Народна скупштина Републике Србије доноси одлуку о проглашењу војне неутралности Републике Србије у односу на постојеће војне савезе до евентуалног расписивања референдума на којем би се донела коначна одлука о том питању.” (Народна скупштина Републике Србије, [НСРС], 2007).

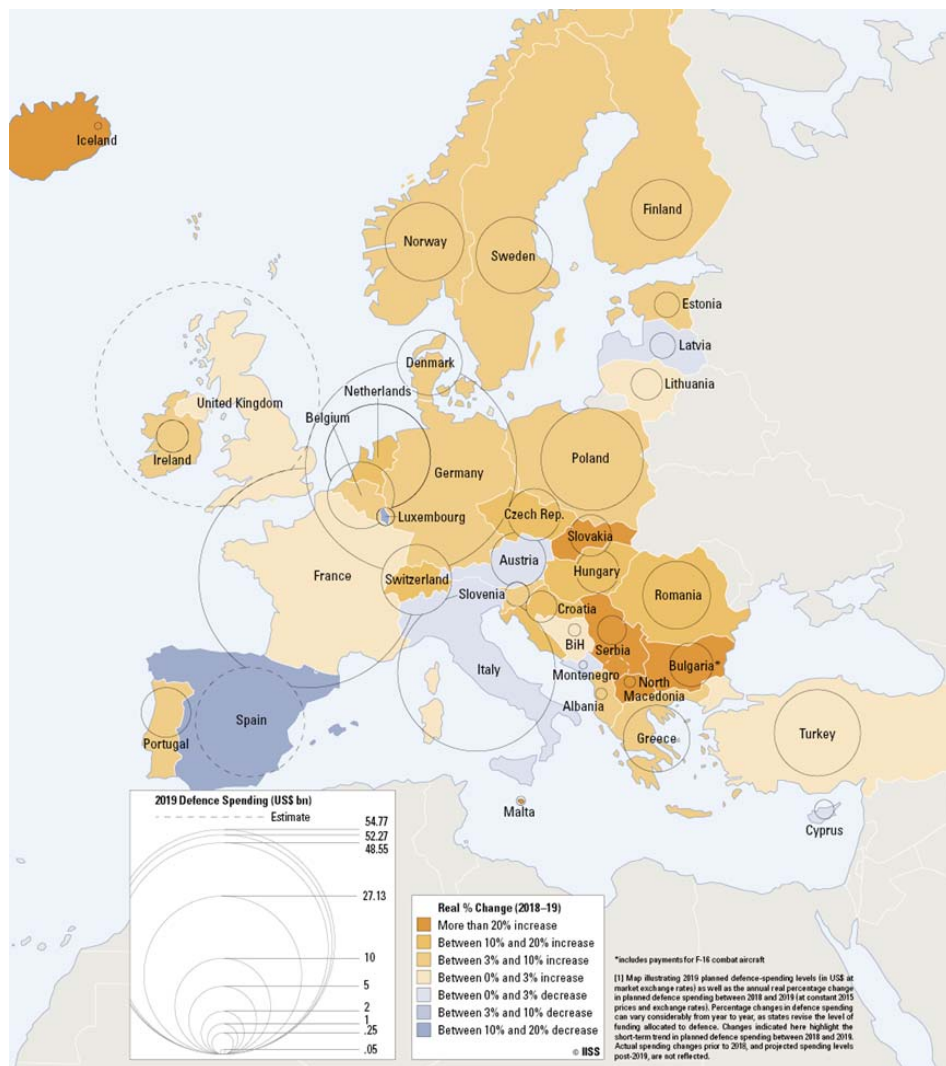
Околности које су утицале на проглашење војне неутралности јесу: питање статуса Косова и Метохије, отворено 2005. године у УН, и улога НАТО-а у противправном бомбардовању СР Југославије 1999. године без одлуке Савета безбедности. (Милосављевић, 2016).

Од доношења Резолуције Народне скупштине, којом је проглашена војна неутралност, па до данас, овакво опредељење прошло је кроз различите фазе, али се чини да остаје трајни спољнополитички курс Републике Србије. Након дужег периода од Резолуције, 2019. године војна неутралност је ближе одређена у Стратегији националне безбедности и Стратегији одбране.

Република Србија је, користећи позицију војно неутралне земље, набављала наоружање и војну опрему из Русије, али и од чланица НАТО-а и ЕУ, као и Турске, Кине и других земаља (Форца, 2022: 174).

## Компаративна анализа улагања у систем одбране Швајцарске, Аустрије и Републике Србије

Политика неутралности заснована је на улагањима у систем одбране како би био способан за оружану одвраћање. Јер, „једна од главних претпоставки утемељености политике неутралности неке државе је и питање да ли је наоружана и способна за самоодбрану,” (Мачкић, 2013: 224). Заправо, како то истичу Благојевић и Радановић, оружану или „војно одвраћање представља традиционалну, али и даље непревазиђену основу за свеобухватно одвраћање” (2022: 30). У складу с тим, анализирана су издвајања за одбрану и набавке наоружања и војне опреме Швајцарске, Аустрије и Републике Србије. На слици 1 приказана су издвајања за систем одбране у 2019. години. Уочава се да Швајцарска улаже у ту сврху као и Румунија и Норвешка које су чланице НАТО-а, или као Шведска која је тада спроводила политику неутралности. Аустрија је улагала као Чешка која је чланица НАТО-а, а Република Србија као Литванија која је такође чланица овог савеза.



Слика 1 – Издвајања за систем одбране у 2019. години  
(Military Balance, 2020)

Укупна издвајања Швајцарске за потребе одбране у периоду од 2013. до 2020. године (график 1) у порасту су од 2015. године са 4,52 милијарди до 5,7 милијарди америчких долара у 2020. години.

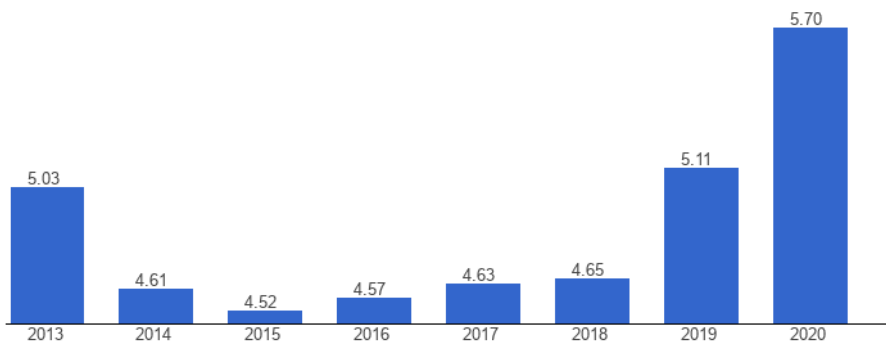


График 1 – Издвајања Швајцарске за потребе одбране од 2013. до 2020. године (Извор: [SIPRI], 2022)

Просечна вредност издвајања за потребе одбране Аустрије у периоду од 2013. до 2020. године (график 2) износила је 3,19 милијарди, док су издвајања у 2020. години достигла 3,6 милијарди америчких долара.

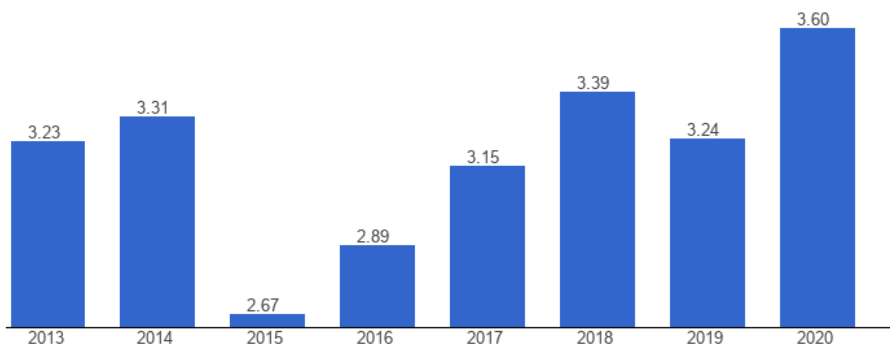


График 2 – Издвајања Аустрије за потребе одбране од 2013. до 2020. године (Извор: [SIPRI], 2022)

Просечна вредност издвајања за потребе одбране Србије у истом периоду (график 3) износила је 0,89 милијарди долара са минимумом од 0,71 милијарде 2016. године и максимумом од 1,14 милијарди долара у 2019. години. Издвајања за потребе одбране у 2020. години била су 1,12 милијарди америчких долара.

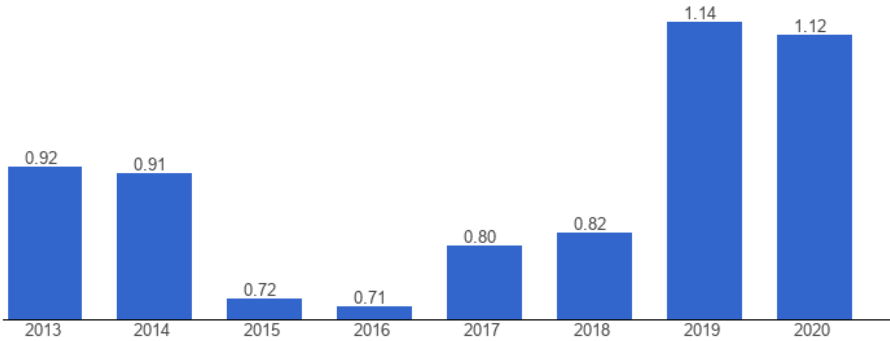


График 3 – Издавајања Републике Србије за потребе одбране од 2013. до 2020. године (Извор: [SIPRI], 2022)

Из наведених података може се закључити да стално неутралне државе, Швајцарска и Аустрија, издавају значајна финансијска средства за систем безбедности и одбране, што указује да тај пример треба да прати и Република Србија. На графику 4 приказана је компаративна анализа издавајања за систем одбране Швајцарске, Аустрије и Србије у периоду од 2000. до 2020. године.

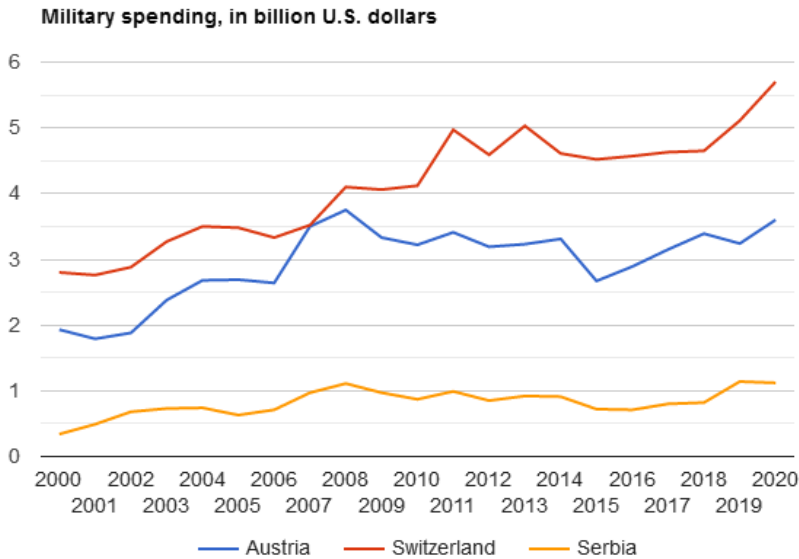


График 4 – Издавајања Аустрије, Швајцарске и Србије за потребе одбране од 2000. до 2020. године (Извор: [SIPRI], 2022)

Анализирајући графике и дијаграме за наведени период уочава се готово сталан раст издвајања за систем одбране у Швајцарској и Аустрији, док се у Републици Србији бележи извешан пораст издвајања од 2018. године.

Ако се издвајања анализирају у процентима БДП-а, у случају Аустрије и Швајцарске уочава се сталност у издвајању, док се у Републици Србији, од 2000. до 2020. године, уочавају „осцилације” (график 5).

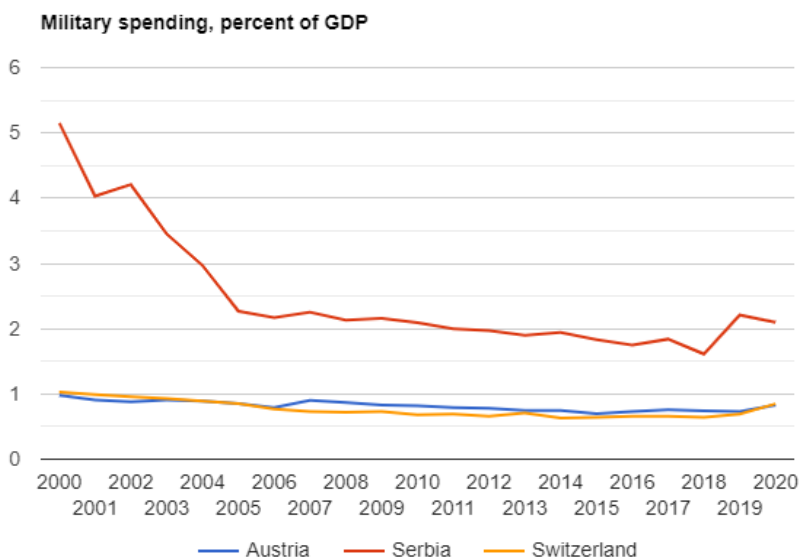


График 5 – Издвајања Аустрије, Швајцарске и Србије у процентима БДП-а за потребе одбране од 2000. до 2020. године  
(Извор: [SIPRI], 2022)

Поређења ради, издвајања Аустрије и Швајцарске за потребе одбране из БДП-а у 2020. години биле су 0,8% и 0,81%, док је Република Србија те године издвојила 1,89% БДП-а. У 2021. години евидентиран је благи пад на 1,79% учешћа у БДП-у (Кнежевић, 2022: 105).

Дакле, проценат финансијских средстава које Република Србија издваја у посматраном периоду има позитиван раст. Веома је важно напоменути да је „испоштвано опредељење из Дугорочног плана развоја система одбране да се за потребе развоја војних способности издваја из БДП 1,4%, односно 1,8% годишње” (Кнежевић, Николић, Нешевски, 2021: 112). Чињеница је да, иако Србија издваја већи проценат свог бруто друштвеног производа за потребе одбране, тај проценат још увек не омогућава уредно и устаљено финансирање набавке најсавременијег оружја и оруђа које богатије земље попут Швајцарске и Аустрије могу да приуште.

За набавку наоружања и војне опреме Аустрија је потрошила највише 2009. године, и то 286 милиона долара, Швајцарска 2004. године 203 милиона долара, а Србија 157 милиона долара 2019. године (график 6).

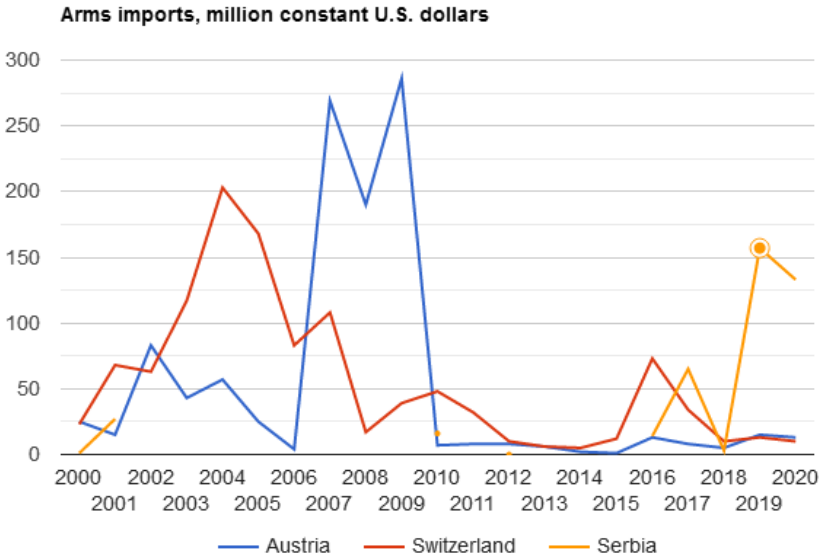


График 6 – Издвајања Аустрије, Швајцарске и Србије за набавке наоружања за потребе одбране од 2000. до 2020. године (Извор: [SIPRI], 2022)

Такође, важно је напоменути да због врло високих цена савременог наоружања и војне опреме велика издвајања Србије у проценту БДП-а не говоре у прилог убрзаног наоружавања тим средствима. Наиме, тај сложени процес је у бити условљен бројним другим политичким, безбедносним, војним и економским факторима.

## Закључак

Концепт оружане неутралности и самосталне одбране, као и успешно спровођење политике оружаног одвраћања, развијали су се постепено и показали се као одговарајући кроз историју. Такво искуство недвосмислено је оснажило кредибилност оружане неутралности, као једног од најуспешнијих начина за обезбеђивање политичке независности и гаранцију за безбедност државе. Швајцарска и Аустрија настављају да се ослањају на сталну и оружану неутралност као средство спољне и безбедносне политике, управо због тога што

кредибилnu politiku neutralnosti nije moguće sprovesti bez oslaњања na oružanu neutralnost. Zapravo, neutralne државе се против сваког угрожавања боре дипломатским и мирољубивим средствима, али, ако је потребно, и расположивим и снажним снагама одбране. Иако се политика neutralnosti, па и њена војнобезбедносна димензија непрестано морају прилагођавати спољној и безбедносној ситуацији, концепт оружане neutralnosti је и даље актуелан у међународним односима. Управо стога, анализирајући издатке за потребе одбране и набавке наоружања и војне опреме стално neutralних држава, може се закључити да и Република Србија у изграђивању концепта војне neutralnosti треба да следи ове праксе.

С друге стране, присуствујемо слому neutralnosti у Европи, а неке neutralне државе, попут Шведске или Финске, одлучиле су се за курс чланства у НАТО-у. Поставља се питање: колико Аустрија и Швајцарска могу да одрже своју neutralност у садашњим међународним односима. Поједини теоретичари и истраживачи закључују да оне још увек могу да „одрже свој идентитет медијатора и да пружају услуге које војно neutralне државе пружају међународној заједници у тренуцима криза” (Живановић, 2022). Стога, анализирајући најважније факторе који су потребни за одржавање neutralnosti, указујемо на потребу даљег улагања у систем одбране са нарочитим акцентом на опремање оружаних снага које су гарант кредибилности neutralnosti и база оружаног (војног) одвраћања. На том трагу неопходно је даље проучавање статуса neutralnosti у међународним односима. С тим у вези, треба скренути пажњу научне и стручне јавности и на могућност да ово питање постане релевантније по завршетку тренутних сукоба у Европи упркос садашњем тренду опадања.

## Литература

- [1] DeVore, M. R., & Stähli, A. (2011). From armed neutrality to external dependence: Swiss security in the 21st century. *Swiss Political Science Review*, 17(1), 1-26.
- [2] Dreyer, J., & Jesse, N. G. (2014). Swiss neutrality examined: model, exception or both?. *Journal of military and strategic studies*, 15(3), 60-83.
- [3] Đurašinović Radojević, D. (2016). „Švajcarska 'oružana neutralnost'”. u Uticaj vojne neutralnosti Srbije na bezbednost i stabilnost u Evropi, ur. Srđan Korać, 52-76. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu; Hanns Seidel Stiftung
- [4] Federal Constitutional Law on the Neutrality of Austria, preuzeto 12. oktobra 2022, sa [https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/ErV/ERV\\_1955\\_211/ERV\\_1955\\_211.pdf](https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/ErV/ERV_1955_211/ERV_1955_211.pdf)
- [5] Fischer, T. (2013b). Switzerland: Invention of Permanent Neutrality. *Neutrality in the 21st Century—Lessons for Serbia—Essay Compendium*, ISAC Fond, Belgrade, 43-48.
- [6] Fišer, T. (2013a). „Evropske neutralne zemlje tokom Hladnog rata”. u *Neutralnost u XXI veku – pouke za Srbiju*, Zbornik radova, ur. Igor S. Novaković, ISAC Fond, Beograd, 29-34.
- [7] Jesse, N. G. (2006). Choosing to go it alone: Irish neutrality in theoretical and comparative perspective. *International Political Science Review*, 27(1), 7-28.
- [8] Karsh, E. (1988). *Neutrality and small states*. Routledge.

- [9] Knežević, M. (2022). Izdaci i rashodi za potrebe odbrane Republike Srbije sa posebnim osvrtom na vreme pandemije COVID-19. *Vojno delo*, 74(2), 95-112.
- [10] Knežević, M., Nikolić, S., & Neševski, A. (2021). Kontrola budžeta u funkciji civilne demokratske kontrole vojske u Republici Srbiji. *Vojno delo*, 73(3), 103-120.
- [11] Mačkić, R. (2013). Strategijski koncept odbrane Republike Srbije. *Vojno delo*, 4(2013), 213-242.
- [12] Mannitz, S. (2007). The Normative Construction of the Soldier in Switzerland: Constitutional Conditions and Public Political Discourse.
- [13] Milosavljević, B. (2016). „Ograničenja vojne neutralnosti Republike Srbije”, u: Uticaj vojne neutralnosti Srbije na bezbednost i stabilnost u Evropi, ur. Srđan Korać, 149-161.
- [14] Munro, E. (2005). *Challenges to neutral & non-aligned countries in Europe and beyond*. Geneva Centre for Security Policy.
- [15] Nidecker, A. (2014). The Swiss nuclear bomb dream. *Medicine, Conflict and Survival*, 30(sup1), s64-s70.
- [16] Nilsson, M., & Wyss, M. (2016). The armed neutrality paradox: Sweden and Switzerland in us cold war armaments policy. *Journal of Contemporary History*, 51(2), 335-363.
- [17] Novaković, I. (2011). Koncept neutralne države. *Međunarodna politika*, 1141, 5-20.
- [18] Novaković, I. S. (2016). *Stalno neutralne države u Evropi u posthladnoratovskom periodu (1989–2011)* (doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka).
- [19] Orbán, T. (2022). Swiss neutrality: the anatomy of success.
- [20] Pejić, I. (2019). Ustav i neutralnost kao spoljnopolitička orijentacija države. *Vojno delo*, 71(8), 228-241.
- [21] Rickly, J. M. (2004). The Western influence on Swedish and Swiss policies of armed neutrality during the early Cold War. *Europe: Interaction Globales–Global Interactions*, 117-134.
- [22] Schellenberg, A. C. (2017). Osnove dugoročnog razvoja ratnog vazduhoplovstva Švajcarske. *Vojno delo*, 69(1), 54-73.
- [23] Stojanović, S. (2020). Savremena strateška kultura i neutralnost. *Vojno delo*, 72(4), 210-233.
- [24] Subedi, S. P. (1993). Neutrality in a Changing World: European Neutral States and the European Community. *International & Comparative Law Quarterly*, 42(2), 238-268.
- [25] Swiss Armed Forces. (2022). Preuzeto 7. septembra 2022., sa <https://www.vtg.admin.ch/>
- [26] Swiss Armed Forces (2022). Swiss mission in Kosovo extended for three years. Preuzeto 17. decembra 2022., sa [https://www.swissinfo.ch/eng/peacekeepers\\_swiss-mission-in-kosovo-extended-for-three-years/38721450](https://www.swissinfo.ch/eng/peacekeepers_swiss-mission-in-kosovo-extended-for-three-years/38721450)
- [27] Tatalović, S. (1991). Obrambeni sustav Švicarske. *Politička misao*, 28(04), 99-114.
- [28] The Military Balance 2020. Hackett, J. (ed). International Institute for Strategic Studies. Routledge.
- [29] The Military Balance 2021. Hackett, J. (ed). International Institute for Strategic Studies. Routledge.
- [30] The Military Balance 2022. Hackett, J. (ed). International Institute for Strategic Studies. Routledge.



[31] The Global Economy. Prema podacima Stockholm International Peace Research Institute – SIPRI, Preuzeto 12. decembra 2022., sa <https://www.theglobaleconomy.com/>

[32] White Paper on Neutrality, Annex to the Report on Swiss Foreign Policy for the Nineties of 29 November 1993, Preuzeto 22. septembra 2022., sa [https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/bericht-neutralitaet-1993\\_EN.pdf](https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/bericht-neutralitaet-1993_EN.pdf)

[33] Wyss, M. (2012). Neutrality in the early Cold War: Swiss arms imports and neutrality. *Cold War History*, 12(1), 25-49.

[34] Živanović, S. (2022). Da li je došao kraj vojnoj neutralnosti u Evropi nakon članstva Švedske i Finske u NATO?. Preuzeto 13. oktobra 2022., sa <https://www.sektorbezbednosti.com/da-li-je-dosao-kraj-vojnoj-neutralnosti-u-evropi-nakon-clanstva-svedske-i-finske-u-nato/>

[35] Благојевић, В. (2022). „Искуства и изазови Србије у реализацији стратешког одвраћања”, у: Вељко Благојевић (ур.) *Зборник радова Неутралност и стратешко одвраћање*, Медија центар „Одбрана”, Београд.

[36] Благојевић, В. и Радановић, Т. (2022). Стратешко одвраћање: кључне надлежности државних органа Републике Србије. *Војно дело*, 74(4), 28-39.

[37] Лакић (2022), (28. фебруар 2022). Швајцарска погазила неутралност дугу 207 година, преузето 11. новембра 2022. са <https://www.politika.rs/scc/clanak/500765/Svajcarska-pogazila-neutralnost-dugu-207-godina>,

[38] Народна скупштина Републике Србије. Резолуција о заштити суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка Републике Србије, преузето 21. новембра 2022. са <http://www.parlament.rs/народна-скупштина.115.html>

[39] Стојановић, С., Шарановић, Ј. (2022). Војна неутралност и српска стратешка култура. *Српска политичка мисао*, посебно издање, 11-40.

[40] Форца, Б. (2022). Војна неутралност Републике Србије као рационално и прелазно решење. *Српска политичка мисао*, посебно издање, 147-188.

## Резиме

У времену када се у политици и пракси међународних односа традиционално неутралне државе попут Финске и Шведске одлучују да напусте овај концепт, потребно је још једном размотрити политику неутралности европских земаља, као и трошкове за систем одбране и улагања у наоружање и војну опрему. Анализирајући случај неутралности Швајцарске, Аустрије и Републике Србије, аутори полазе од политике овог концепта и прате улагања у наоружање и војну опрему ових земаља. Наиме, Швајцарска је прва држава чија је трајна неутралност међународно призната и сматра се моделом међународноправног статуса неутралности. Аустријска неутралност је много млађа и резултат је специфичних међународних односа. Своју политику неутралности, поред осталог, Швајцарска заснива на концепту оружане неутралности и на значајним улагањима у наоружање и војну опрему. Сличан образац у политици неутралности следи и Аустрија.

Иако је неутралност сваке државе условљена различитим факторима и обележена специфичностима ових земаља, које треба узети у обзир приликом генерализације, аутори сматрају да се, упркос променама у структури међународне политике и упркос проширењу значења и обима безбедности, историјске поуке не смеју заборавити приликом изградње концепта неутралности. Стога аутори, анализирајући политику неутралности и упоређујући улагања у систем одбране, закључују да су за концепт неутралности и оружаног одвраћања кључна улагања у наоружање и војну опрему. Ове поуке су од великог значаја у изградњи и јачању концепта војне неутралности Републике Србије.

Стога аутори следе тезу да је историјско искуство неутралних држава показало да је једина неоспорна политика неутралности она која је подржана одговарајућом силом, тзв. оружана неутралност, и да, следствено томе, нужно мора бити праћена поузданим и кредибилним инструментима одвраћања.

Анализирајући најважније факторе потребне за одржавање неутралности, аутори такође указују на потребу даљег проучавања статуса неутралности у међународним односима и могућност да ово питање постане актуелније након окончања тренутних сукоба у Европи, упркос актуелном силазном тренду.

Кључне речи: *политика неутралности, Швајцарска, Аустрија, Република Србија, оружана неутралност, оружано одвраћање, набавка наоружања и војне опреме*

© 2023 Аутори. Објавило *Војно дело* (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>). Ово је чланак отвореног приступа и дистрибуира се у складу са лиценцом Creative Commons (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).



# THE POLICY OF NEUTRALITY AND INVESTMENT IN THE DEFENCE SYSTEM

*Slobodan M. Radojević\**

*Milena N. Knežević\*\**

*Dragan J. Bojanić\*\*\**

---

*Достављен:* 17. 02. 2023.

*Кориговано:* 07. 06, 16. 08. 2023.

*Прихваћен:* 18. 08. 2023.

*Језик рада:* Енглески

*Тип рада:* Прегледни рад

*DOI број:* 10.5937/vojdelo2302014R

---

At a time when traditionally neutral countries in international relations, such as Finland and Sweden, decide to abandon this concept, it is necessary to reconsider the policy of neutrality of European countries, as well as costs and investment in the defence system. Analysing the case of the neutrality of Switzerland, Austria and the Republic of Serbia, the authors start from the policy of this concept and monitor the costs and investment in their defence system. Switzerland is the first country whose permanent neutrality is internationally recognized and is considered a model of the international and legal status of neutrality. Austrian neutrality is much younger and is the result of specific international relations. Among other things, Switzerland bases its policy of neutrality on the concept of armed neutrality and great investment in materiel, and Austria follows a similar pattern in the policy of neutrality.

Although neutrality of each state is conditioned by various factors and marked by specificities, which should be taken into account when generalising, the authors believe that, despite changes in the structure of international politics and the expansion of the meaning and scope of security, great investment in the defense and security system is a guarantee of indisputability and sustainability of neutral states. Therefore, using comparative analysis of neutrality policies

---

\* University of Defence in Belgrade, Military Academy, Belgrade, Republic of Serbia, slobodan.radojevic@va.mod.gov.rs, <https://orcid.org/0000-0001-6071-8151>

\*\* University of Defence in Belgrade, Military Academy, Belgrade, Republic of Serbia, <https://orcid.org/0000-0003-2814-7453>,

\*\*\* University of Defence in Belgrade, Strategic Research Institute, Belgrade, Republic of Serbia, <https://orcid.org/0000-0003-0426-4479>

and comparing investment in defence systems, they conclude that the key to the concept of neutrality and armed deterrence is investment in materiel, which is of great importance for developing and strengthening the concept of the military neutrality of the Republic of Serbia.

*Key words: policy of neutrality, Switzerland, Austria, Republic of Serbia, armed neutrality, armed deterrence, acquisition of materiel*

## Introduction

The paper starts from the development of neutrality policy and emphasizes the concept of armed neutrality based on investment in the defence system. In fact, the comparative analysis has shown that permanently neutral European countries invest great resources in the defence system in order to make their neutrality indisputable.

Switzerland is the first country whose permanent neutrality is internationally recognized and is considered a model of the international and legal status of neutrality. The birth of its neutrality is related to the heavy defeat in the Battle of Marignano in 1515, and it was officially mentioned for the first time in 1674. Switzerland is one of the few countries that has remained neutral for more than 200 years because it has not participated in any war since the Napoleonic Wars. It has managed to preserve its neutrality even though it was violated to a lesser extent during World War I and II. Furthermore, during the Cold War, it was exposed to a lesser extent to the conflict between East and West. Inter alia, Switzerland bases its policy of neutrality on the policy of armed neutrality and the concept of total defence. In fact, the components of its neutrality: armed deterrence, systemic concessions and the recognition of neutrality as a norm have so far ensured the survival of neutrality and represented an almost perfect model for others seeking to establish such a status. Austria became neutral much later, which was conditioned by specific international relations after World War II.

Although each neutral state is a case in itself and it is difficult to compare it with other permanently neutral states, certain lessons and experiences can be generalised and considered in other military neutral states. Nevertheless, despite changes in the structure of international politics and the expansion of the meaning and scope of security, historic lessons must not be forgotten when developing the concept of neutrality. The historic experience of neutral states has shown that the only indisputable policy of neutrality is the one supported by appropriate force, the so-called armed neutrality (Đurašević-Radojević, 2016) and that, consequently, it has to be followed by reliable and credible instruments of deterrence (Stojanović, Šaranović, 2022: 34). In fact, military deterrence represents a traditional and, as correctly emphasized by Blagojević, "still a solid

base for comprehensive deterrence" (2021: 236-237). As a basis for the development of armed deterrence, the paper follows and analyses investment in the defense system of neutral states.

## Swiss neutrality

The Swiss historic concept of neutrality has proved to be permanent, as it had its deep roots in Swiss history. The tradition of neutrality of this country and autonomous self-defence has gradually emerged throughout its history and is largely based on successful political decisions.

The beginning of Swiss neutrality is often attributed to the Congress of Vienna in 1815, but it is important to emphasize that at that time the desire of the Swiss to remain neutral was only formally recognized (Subedi, 1993: 264). According to Novaković, "the act on the recognition and guarantee of the permanent neutrality of Switzerland and the inviolability of its territory" (2016: 76-77) is today considered a document that has finally recognized (not declared, unlike some other permanently neutral states) its permanent neutrality. Thus, Switzerland has chosen its status of permanent neutrality freely and independently (Munro 2005: 47).

Although in a modern sense Switzerland cannot be considered a neutral state before the 18th century, national legends believe that the roots of its neutrality go back to the late 13th century, when three cantons of central Switzerland today signed alliance treaties that protected them from "the aggression of the wicked" (Fischer 2013b: 43). The fact is that certain elements that were later included in neutrality had already been well-known in the Swiss political tradition in earlier times (Fischer, 2013b). The Swiss managed to remain neutral during both World Wars, promoting the concept of *neutrality under arms* (Novaković, 2011: 11).

During the 19th century, preventive mobilisation and deterrence deterred great powers from invading Swiss territory in 1848, 1859 and 1870. One of the most frequently commented achievements of this period was the deft management of the situation that arose in the Franco-Prussian War, when the French Eastern Army crossed Swiss territory to avoid encirclement. The Swiss militia quickly captured and disarmed the French Armed Forces, which deterred Germans from pursuing their opponents (DeVore and Stähli, 2011: 4).

The outbreak of World War I, however, was the first major test for Swiss neutrality. Switzerland mobilised its army of almost half a million people, on all borders. It was a continuation of armed neutrality, whose purpose was to convince great powers that it was still neutral and willing to defend such neutrality with arms if necessary.

Switzerland was one of only three countries in Europe whose sovereignty was not directly violated during World War II (Dreyer and Jesse, 2014: 62). At the beginning of the War, the Federal Council (government) confirmed Swiss

neutrality, which was recognized by the warring parties. It mobilised the Armed Forces in order to protect its independence and neutrality. In fact, to make its neutrality credible, it mobilised around 450,000 people, who were on full alert by April 1945 (Dreyer and Jesse, 2014: 63). In this way, it made it quite clear that anyone who would like to enter the country by force will have to count on a conflict with its Armed Forces.

Swiss survival in World War II was, *inter alia*, based on the fact that it was heavily armed, and therefore successfully implemented the policy of armed deterrence, while at the same time it represented a kind of intermediary for informal economic exchange between the warring parties and banking services. Moreover, during the War, it served as a base for intelligence operations (Novaković, 2016: 53; Karsh, 1988: 40-41).

Nevertheless, there are opposed views on the seriousness of German threat to Swiss territorial sovereignty during the War, but explanations regarding general attitude to the Swiss Armed Forces as a deterrent to German aggression do not differ (Jesse, 2006: 16; Đurašinović–Radojević, 2016).

Today it is clear that Switzerland has made a series of concessions of its policy of neutrality to all parties in order to avoid war in its territory. Its non-involvement in World War II has unequivocally strengthened the belief in armed neutrality (Đurašinović–Radojević, 2016). The Federal Council was convinced that the only possibility to preserve independence was to meet any violation of neutrality with armed resistance. As Đurašinović–Radojević state: "the better the military preparedness, the less danger that neutrality will be violated" (2016: 65).

After World War II, the centuries-old battle between great powers in the immediate vicinity of Switzerland ended. Together with Austria, it formed a wedge of about 800 kilometres that separated the northern and southern NATO members (White Paper on Neutrality, 1993; Wyss, 2012). Swiss neutrality and security policy were generally focused on the East–West conflict (Federal Council of Switzerland, 1993: 11).

After World War II, strong defence was considered necessary in order to make the policy credible in the perception of other countries, with the objective of developing such defence. A self-sustaining (independent) policy of equipping with materiel has remained, however, a distant ideal for Switzerland. Certainly, at that time the Swiss defence industry could not equip its Air Force and Army with necessary modern aircraft and tanks (Nilsson and Wyss, 2016: 351).

Switzerland signalled its partial alignment with Western countries by participating in the Marshall Plan, in order to continue to benefit from the US-dominated economic system. In fact, it had strategic importance for the US and showed that its neutrality was "submissive" and "flexible". Therefore, in addition to its Western security "appearance", it has eventually gained access to the US weapons.

Swiss policy has influenced the perception that it is strategically important. It was clear to the Allies, especially the United States and Great Britain, that it would align itself with NATO in case it was attacked by the Soviet Union. In fact, the official defence policy pursued by the Swiss Armed Forces and the Swiss Government was one of complete independence (Rickly, 2004: 132). For example, in July 1958, the Swiss Government announced: "Our military has to be provided with the most effective weapons to preserve our independence and protect our neutrality. Nuclear weapons are among them" (Rickly, 2004: 134; Karsh, 1988: 179).

During the Cold War Swiss neutrality also relied on this concept of a state with weapons. According to an estimate, in 1987 Switzerland could mobilise 645,000 people or about 9.8 percent of its population (Karsh, 1988: 151). Its military had almost 900 tanks and 1500 armoured vehicles, and it had almost 300 fighters (Karsh, 1988: 151; Jesse, 2006: 16).

Although Switzerland wanted, due to its armed neutrality, to continue an independent policy of equipping after World War II, the lack of modern heavy military equipment and the fear of a Soviet attack influenced the decision to purchase weapons abroad. Since the end of World War II until 1958, the United Kingdom was its main supplier of aircraft and tanks. Since the early 1950s, the Swiss were not eligible to receive the US military assistance, so they bought weapons from the French defence industry. Meanwhile, the federal authorities were not only unwilling to purchase weapons from the USSR and its satellites, but rejected any possible offers from the eastern part of the Iron Curtain. It is important to emphasize that during the 1950s, Switzerland considered the option of having its arsenal of tactical nuclear weapons, thus showing its readiness to maintain its independence by improving its deterrence strategy (Rickly, 2004; Nidecker, 2014).

Regarding the issue of the neutrality policy in the post-Cold War surroundings, Swiss views have remained divided. The long-standing tradition of neutrality was put to the test when a great number of residents believed that they no longer needed the Armed Forces and favoured "unarmed neutrality" after the time of Swiss "armed neutrality" (Mannitz, 2007: 12). The results of the first referendum, held at the end of 1989, were a clear expression of dissatisfaction with the status *quo*: a total of 36 percent of citizens were in favour of abandoning military service, and in two cantons even an absolute majority voted for the abolition of the military (Mannitz, 2007: 13).

The 1999 amendments to the federal constitution (voted by citizens) did not relate to neutrality. As before, the Federal Council and the Federal Assembly remained competent to preserve neutrality (Articles 173 and 185).

Certainly, in accordance with a new view of the security environment, there was no longer a need to maintain bulky defence capacities, so the size of the Swiss Armed Forces was reduced to 400,000 in 1995. The second reform of the

Armed Forces was carried out ten years later, through the project called "Army XXI", and it entailed an additional reduction of the total size of the Armed Forces to 220,000 soldiers, including 140,000 as the active army and 80,000 serving as a reserve. The system of military service is still maintained (Novaković, 2016: 225).

Switzerland has also been adapting to the new security environment. Although new security challenges such as terrorism, organized crime, proliferation of weapons of mass destruction, pandemics and the like cannot be adequately met by neutrality in foreign and security policy, as noted by Thomas Fischer, nine out of ten Swiss still support the policy of neutrality (Fischer, 2013: 41).

Swiss defence system is defined following the principle: "If you want peace, prepare for war". The concept of neutrality and a comprehensive system of national defence based on conscription have played a key role in security policy, while the development of militia-type armed forces is related to the development of the Swiss state.

When it comes to defence costs, some studies indicate that, although the neutrality of a country is related to a lower degree of external threat, and would thus require lower defence costs, it does not isolate the country from changes in the global security system. Therefore, Swiss defence spending was very similar to the spending trends, on average, of the United States and other NATO members. However, it should be taken into account that Switzerland largely produces its weapons and insists on military and economic independence, i.e. on as little import as possible of key defence products (including food production). In case of war, the Swiss military can have up to 800,000 soldiers, which is 14% of the population. Due to long history of neutrality, the Swiss Armed Forces do not participate in conflicts, but only in peacekeeping missions. The Swiss Armed Forces personnel has participated in some UN peacekeeping missions, although on a smaller scale compared to other European permanently neutral states (Tatalović, 1991: 107).

At the end of the 1980s, the Government tried to intensify its involvement in the UN activities, although citizens voted against membership in this organization in a referendum. The Swiss contribution to the missions was limited to unarmed personnel. The so-called "Blue Helmet Law" that would have allowed the Armed Forces personnel to use force in self-defence was rejected. It was only in 2001 that the arming of Swiss soldiers in peacekeeping missions for the purpose of self-defence was voted on in a referendum on a partial amendment to the Law on the Armed Forces. The first armed members of the Armed Forces were sent to Kosovo and Metohija in 2002. The Swiss company (SWISSCOY), engaged in 1999 in the southern Serbian province, consisted of 200 members of the Armed Forces (Swiss Armed Forces, 2022), which was the greatest engagement of Switzerland in peacekeeping missions until then.



The process of modernising the military began with plans to replace F-5 Tiger II fighters with Gripen aircraft, which were cancelled after the proposal was rejected in a national referendum in May 2014 (Schellenberg, 2017). Furthermore, in 2018, Switzerland expressed the need for the acquisition of modern multipurpose fighters and surface air defence systems for its Air Force and Air Defence. In June 2021, the Government announced the selection of the F-35A and the Patriot system for its new fighter aviation and surface air defence programmes, stating that both systems were offered at the lowest tenders.

Since the air patrol capabilities over Switzerland have been reduced, in July 2018 the Government tried again to initiate the procurement of a new fighter, to replace the F/A-18 Hornet, whose exploitation has been extended until 2030. The multi-stage selection process was completed in June 2021, and the F-35A was selected. The procurement programme was capped at 6 billion Swiss francs, in May 2019, and separated from surface air defence procurement. Previously, both programmes were linked. Other priorities include upgrading Swiss air surveillance systems and transport helicopters. Namely, the Swiss defence industry has limited development and production capabilities, with recognized capacities in the combat vehicle sector, but in cooperation with North American firms (Military Balance, 2022). Switzerland has "temporarily given up its neutrality" due to Russian attack on Ukraine and, in addition to freezing accounts and assets, has closed its sky for Russian planes. It was then announced from Bern that it remains neutral, but committed to Western values (Lakić, 2022). As Tamás Orbán mentions, this course represents a dramatic reversal, having in mind that even Nazi Germany could enjoy all benefits of neutral Switzerland, although it was a more immediate threat to the Swiss than Russia is today. Nevertheless, this move represents an unprecedented departure from Swiss long-standing neutral tradition and may therefore signal that times are changing (Orbán, 2022).

## Austrian neutrality

Austrian neutrality is, in fact, imposed neutrality. After World War II, the territory of Austria was occupied by the Allied forces until 1955. With the withdrawal of Soviet forces from eastern Austria, together with the withdrawal of the US, British and French forces from other parts of the country, and in exchange for the Austrian declaration of military neutrality, the USSR got a strategic chance to drive the "neutral wedge", consisting of Switzerland and Austria, into the territorial defence of NATO. "Neutrality according to the Swiss model" became the solution for the re-establishment of the independent and democratic Austria (Fischer, 2013: 30).

Thus, in 1955, the Soviet Union demanded by the Moscow Memorandum the neutrality of Austria, following the Swiss model. Austria committed itself to

neutrality by the Austrian State Treaty of 1955 and its constitution, which prohibits accession to military alliances and establishment of foreign military bases in its territory (Legal Information System of the Republic of Austria, 1955; Pejić, 2019). In the same year, it was admitted to the United Nations, but there was no talk of its status of permanent neutrality, given specific international circumstances.

As Stojanović claims, in the case of Austria, "neutrality was not its free choice, but a consequence of specific international relations between the victorious powers after World War II" (2020: 221). Furthermore, he states that Austria is developing a concept of national security aimed at guaranteeing independence and neutrality, "consistently treating the use of military force as a last resort" (2020: 221). Along with its neutrality, Austria has become the EU member, and then, in 1995, it joined the NATO Partnership for Peace programme, making a substantial contribution within these frameworks. Influenced by changes in security threats and events in the immediate environment, such as the dissolution of the SFRY, especially the war in Bosnia and Herzegovina, Austria has begun to rather orient itself in the direction of NATO. One of the benefits of its membership in the Partnership for Peace was the interoperability process through which the Armed Forces were modernised. In this way, the willingness to participate in peacekeeping operations together with other Western countries has increased. Both in doctrinal documents and in practice, Austria views the participation of its troops in peacekeeping operations as an obligation, recognising the EU and NATO as its partners in this process.

The September 2019 report by the Ministry of Defence defined the conditions for reorganizing the Armed Forces and modernizing materiel by 2030. It warns that the gap between requirements and available resources is widening and will ultimately reduce the capability of the Armed Forces to carry out their missions. The report suggests that it is better to modernize the Typhoon fleet than to replace it, which was confirmed in July 2020, with the view that they should be retained. However, in January 2021, the Minister of Defence suggested that they could be sold if an opportunity arose. Austria also plans to cooperate with Italy in relation to the procurement of helicopters, and the letter of intent was signed in November 2020. It should be mentioned that the Austrian defence industry consists of about 100 companies with great "niche" capabilities and international connections in the field of arms and ammunition, communication equipment and vehicles. (Military Balance, 2021)

## Serbian neutrality

The military neutrality of the Republic of Serbia involves the status according to "effective military alliances", as stated in the Resolution on the protection of sovereignty, territorial integrity and constitutional order of the Republic of Serbia,

which was adopted by the National Assembly on December 26, 2007. Article 6 of the Resolution states: "Due to the overall role of NATO, from the illegal bombardment of Serbia in 1999 without a Security Council decision to Annex 11 of the rejected Ahtisaari's plan, which determines that NATO is 'ultimate supervisory authority' in an 'independent Kosovo', the National Assembly of the Republic of Serbia hereby declares the neutral status of the Republic of Serbia towards effective military alliances until a referendum is called, at which the final decision on this issue will be made." (National Assembly of the Republic of Serbia, [NARS], 2007).

The circumstances that influenced the declaration of military neutrality are the issue of the status of Kosovo and Metohija, opened in 2005 in the UN and the role of NATO in the illegal bombardment of the FR Yugoslavia in 1999 without a Security Council decision (Milosavljević, 2016).

Since the adoption of the Resolution of the National Assembly, which declared military neutrality, until today, this commitment has gone through various stages, but it seems that it remains the permanent foreign policy course of the Republic of Serbia. After a longer period since the Resolution, in 2019 military neutrality was more closely defined in the National Security Strategy and the Defence Strategy.

Using the position of a military neutral country, the Republic of Serbia has procured materiel from Russia, and also from the NATO and EU members, as well as Turkey, China and other countries (Forca, 2022: 174).

## The comparative analysis of investment in the defence system of Switzerland, Austria and the Republic of Serbia

The policy of neutrality is based on investment in the defence system in order to make it capable of armed deterrence, because, "one of the main assumptions underlying neutrality policy of a state is the question of whether it is armed and capable of self-defence" (Mačkić, 2013: 224). In fact, as Blagojević and Radanović point out, armed or "military deterrence represents a traditional, but still a solid base for comprehensive deterrence" (2022: 30). Accordingly, defence spending and procurement of materiel from Switzerland, Austria and the Republic of Serbia have been analysed. Figure 1 shows 2019 defence spending. It can be noticed that Switzerland invests for this purpose, as well as Romania and Norway, which are the NATO members, or like Sweden, which at that time pursued a policy of neutrality. Austria has invested like Czechia, which is the NATO member, and the Republic of Serbia like Lithuania, which is also a member of this alliance.

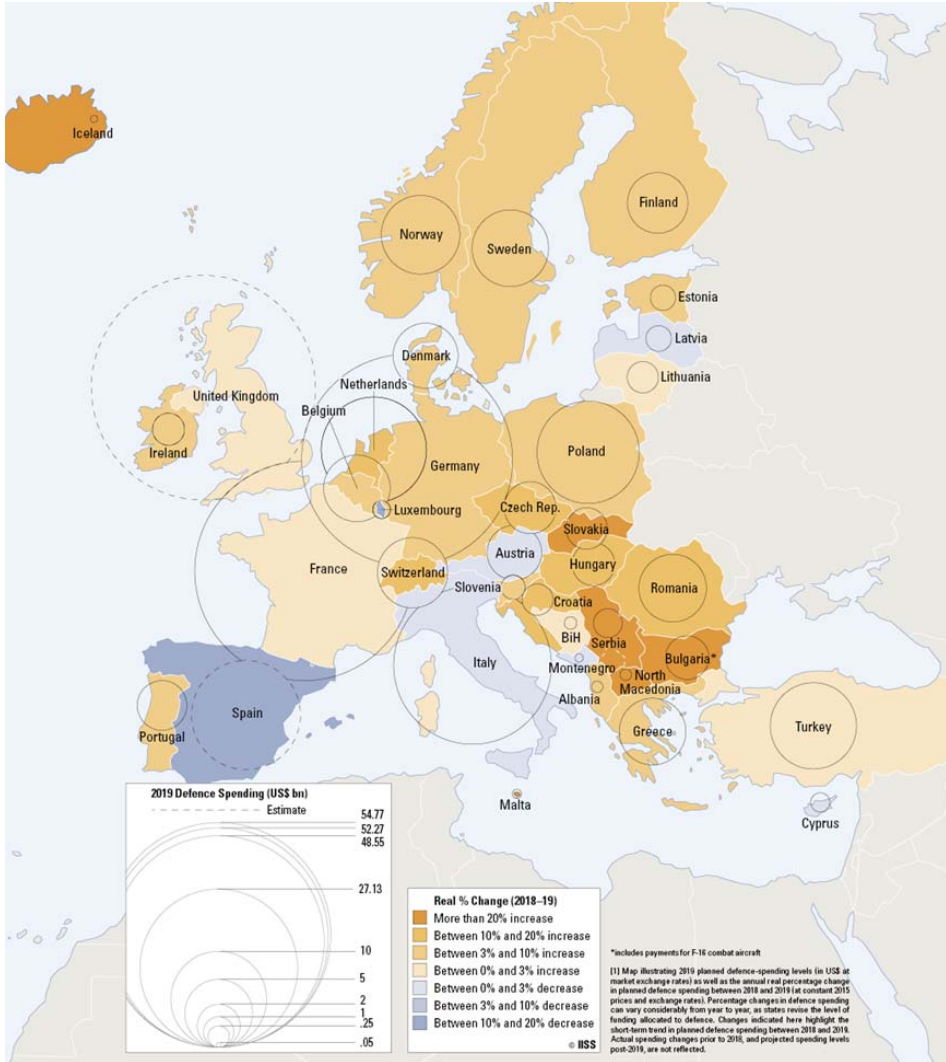
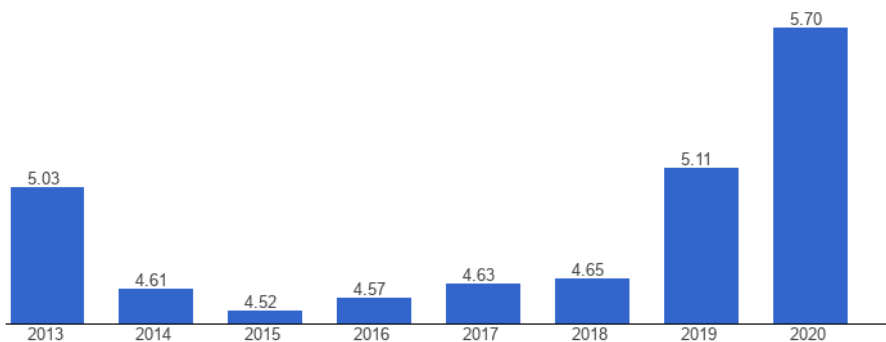


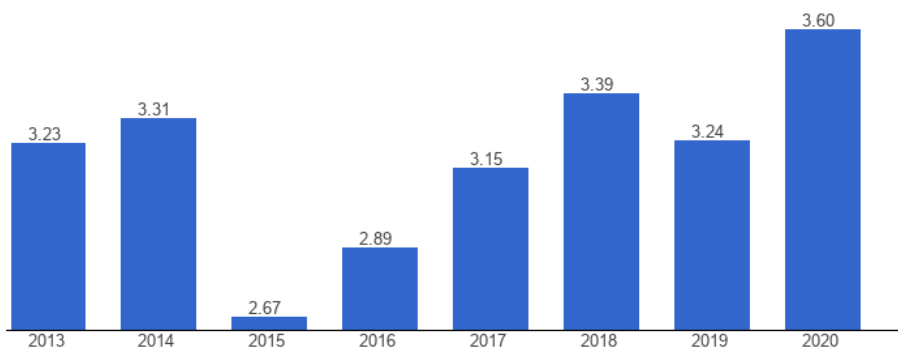
Figure 1 – 2019 Defence Spending (Military Balance, 2020)

Swiss total defence spending from 2013 to 2020 (Graph 1) increased since 2015 from US\$4.52 billion to US\$5.7 billion in 2020.



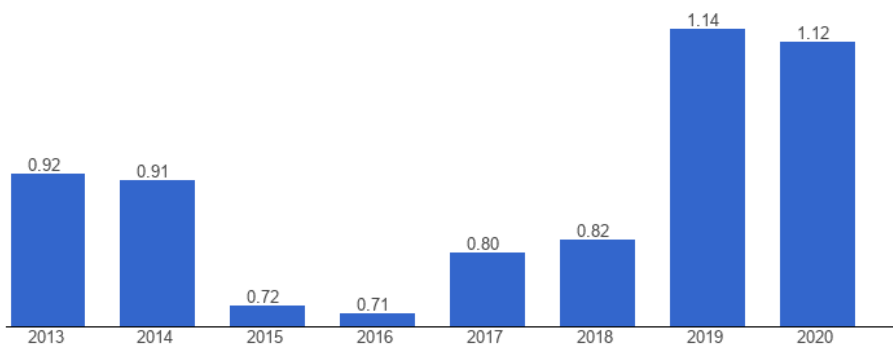
Graph 1 – Swiss defence spending from 2013 to 2020  
(Source: [SIPRI], 2022)

The average value of Austrian defence spending in the period from 2013 to 2020 (Graph 2) was US\$3.19 billion, while spending in 2020 reached US\$3.6 billion.



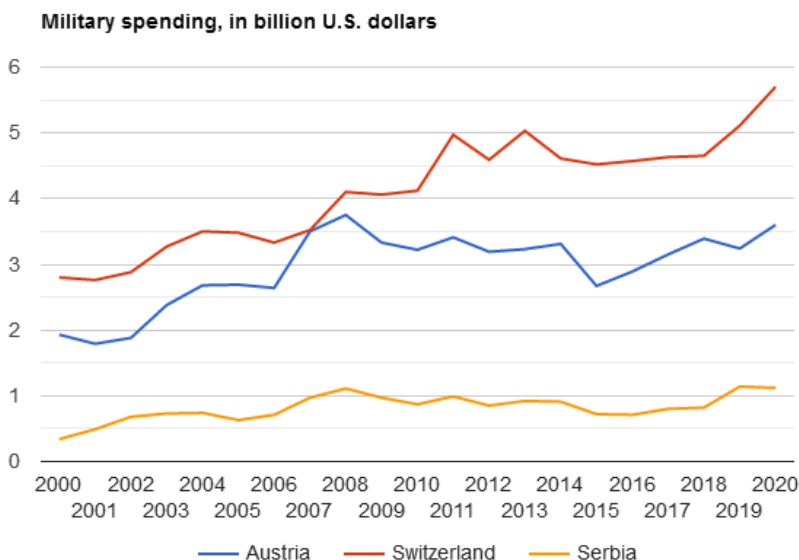
Graph 2 – Austrian defence spending from 2013 to 2020  
(Source: SIPRI, 2022)

The average value of Serbian defence spending in the same period (Graph 3) was US\$ 0.89 billion with a minimum of US\$0.71 billion in 2016 and a maximum of US\$1.14 billion in 2019. Defence spending in 2020 was US\$1.12 billion.



Graph 3 – Serbian defence spending from 2013 to 2020  
(Source: SIPRI, 2022)

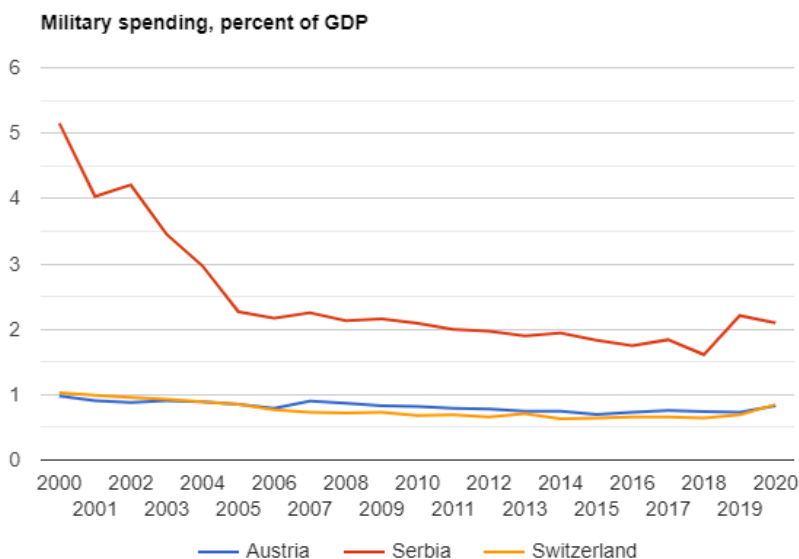
From the above-mentioned data, it can be concluded that permanently neutral countries, Switzerland and Austria, allocate great financial resources for the security and defence system, which indicates that the Republic of Serbia should follow this example. Graph 4 presents the comparative analysis of defence spending of Switzerland, Austria and Serbia in the period from 2000 to 2020.



Graph 4 – Defence spending of Austria, Switzerland and Serbia from 2000 to 2020  
(Source: [SIPRI], 2022)

Analysing the graphs and diagrams for the mentioned period, an almost constant increase in defence spending can be noticed in Switzerland and Austria, while in the Republic of Serbia, a certain increase in spending has been recorded since 2018.

If spending is analysed in percent of GDP, in the case of Austria and Switzerland, permanence in spending is noticed, while in the Republic of Serbia, from 2000 to 2020, "oscillations" are noticed (Graph 5).

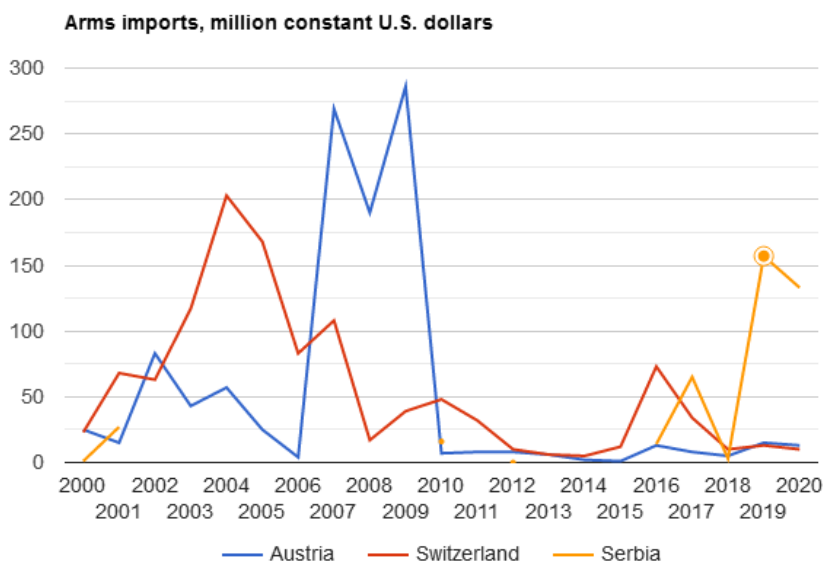


Graph 5 – Defence spending of Austria, Switzerland and Serbia in percent of GDP from 2000 to 2020  
(Source: [SIPRI], 2022)

For the sake of comparison, Austrian and Swiss defence spending from GDP in 2020 were 0.8% and 0.81%, respectively, while the Republic of Serbia allocated 1.89% of GDP that year. In 2021, a slight drop to 1.79% of the share in GDP was recorded (Knežević, 2022: 105).

Therefore, the percent of financial resources allocated by the Republic of Serbia in the mentioned period has positive growth. It is very important to note that "the commitment from the Long-Term Plan for the Development of the Defence System to allocate 1.4%, i.e. 1.8% of GDP per year for the improvement of military capabilities has been met" (Knežević, Nikolić, Neševski, 2021: 112). The fact is that although Serbia allocates a higher percent of its gross national product for defence, this percent still does not allow for the orderly and stable financing of the acquisition of the most modern weapons and equipment that richer countries like Switzerland and Austria can afford.

For the procurement of materiel, Austria spent the most in 2009, US\$ 286 million, Switzerland US\$203 million in 2004, and Serbia US\$157 million in 2019 (Graph 6).



Graph 6 – Defence spending of Austria, Switzerland and Serbia for procurement of weapons from 2000 to 2020  
(Source: [SIPRI], 2022)

Moreover, it is important to note that due to very high prices of modern materiel, Serbian great spending in percent of GDP does not speak in favour of accelerated arming with these weapons. Namely, this complex process is essentially conditioned by many other political, security, military and economic factors.

## Conclusion

The concept of armed neutrality and self-defence, as well as the successful implementation of the policy of armed deterrence, have developed gradually and proved to be appropriate throughout history. Such an experience has unequivocally strengthened the credibility of armed neutrality, as one of the most successful manners to ensure political independence and guarantee the state security. Switzerland and Austria continue to rely on permanent and armed neutrality as a tool of foreign and security policy, precisely because a credible policy of neutrality cannot be implemented without reliance on armed neutrality. In fact, neutral states fight



against any threats by diplomatic and peaceful means, but also, if necessary, with available and powerful defence forces. Although the policy of neutrality, including its military and security aspect, must constantly be adapted to the external and security situation, the concept of armed neutrality is still relevant in international relations. Thus precisely, analysing costs of defence and procurement of weapons and military equipment of permanently neutral states, it can be concluded that the Republic of Serbia should also follow these practices in developing the concept of military neutrality.

On the other hand, we are witnessing the collapse of neutrality in Europe, and some neutral countries, such as Sweden or Finland, have decided on the course of NATO membership. The question arises how far Austria and Switzerland can maintain their neutrality in current international relations. Some theorists and researchers conclude that they can still "maintain their identity as mediators and provide services that military neutral states provide to the international community in times of crises" (Živanović, 2022). Therefore, analysing the most important factors necessary to maintain neutrality, we emphasize the need for further investment in the defence system with a particular emphasis on equipping the armed forces, which are a guarantor of the credibility of neutrality and the basis of armed (military) deterrence. Following this path, it is necessary to further study the status of neutrality in international relations. In this regard, the attention of the scientific and professional public should be drawn to the possibility that this issue will become more relevant after the end of the current conflicts in Europe despite the current downward trend.

## Literature

[1] DeVore, M. R., & Stähli, A. (2011). From armed neutrality to external dependence: Swiss security in the 21st century. *Swiss Political Science Review*, 17(1), 1-26.

[2] Dreyer, J., & Jesse, N. G. (2014). Swiss neutrality examined: model, exception or both?. *Journal of military and strategic studies*, 15(3), 60-83.

[3] Đurašinović Radojević, D. (2016). „Švajcarska 'oružana neutralnost'". u Uticaj vojne neutralnosti Srbije na bezbednost i stabilnost u Evropi, ur. Srđan Korać, 52-76. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu; Hanns Seidel Stiftung

[4] Federal Constitutional Law on the Neutrality of Austria, preuzeto 12. oktobra 2022, sa [https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Erw/ERV\\_1955\\_211/ERV\\_1955\\_211.pdf](https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Erw/ERV_1955_211/ERV_1955_211.pdf)

[5] Fischer, T. (2013b). Switzerland: Invention of Permanent Neutrality. Neutrality in the 21st Century—Lessons for Serbia—Essay Compendium, ISAC Fond, Belgrade, 43-48.

[6] Fišer, T. (2013a). „Evropske neutralne zemlje tokom Hladnog rata”. u Neutralnost u XXI veku – pouke za Srbiju, Zbornik radova, ur. Igor S. Novaković, ISAC Fond, Beograd, 29-34.

[7] Jesse, N. G. (2006). Choosing to go it alone: Irish neutrality in theoretical and comparative perspective. *International Political Science Review*, 27(1), 7-28.

[8] Karsh, E. (1988). *Neutrality and small states*. Routledge.

- [9] Knežević, M. (2022). Izdaci i rashodi za potrebe odbrane Republike Srbije sa posebnim osvrtom na vreme pandemije COVID-19. *Vojno delo*, 74(2), 95-112.
- [10] Knežević, M., Nikolić, S., & Neševski, A. (2021). Kontrola budžeta u funkciji civilne demokratske kontrole vojske u Republici Srbiji. *Vojno delo*, 73(3), 103-120.
- [11] Mačkić, R. (2013). Strategijski koncept odbrane Republike Srbije. *Vojno delo*, 4(2013), 213-242.
- [12] Mannitz, S. (2007). The Normative Construction of the Soldier in Switzerland: Constitutional Conditions and Public Political Discourse.
- [13] Milosavljević, B. (2016). „Ograničenja vojne neutralnosti Republike Srbije”, u: Uticaj vojne neutralnosti Srbije na bezbednost i stabilnost u Evropi, ur. Srđan Korać, 149-161.
- [14] Munro, E. (2005). *Challenges to neutral & non-aligned countries in Europe and beyond*. Geneva Centre for Security Policy.
- [15] Nidecker, A. (2014). The Swiss nuclear bomb dream. *Medicine, Conflict and Survival*, 30(sup1), s64-s70.
- [16] Nilsson, M., & Wyss, M. (2016). The armed neutrality paradox: Sweden and Switzerland in us cold war armaments policy. *Journal of Contemporary History*, 51(2), 335-363.
- [17] Novaković, I. (2011). Koncept neutralne države. *Međunarodna politika*, 1141, 5-20.
- [18] Novaković, I. S. (2016). *Stalno neutralne države u Evropi u posthladnoratovskom periodu (1989–2011)* (doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka).
- [19] Orbán, T. (2022). Swiss neutrality: the anatomy of success.
- [20] Pejić, I. (2019). Ustav i neutralnost kao spoljnopolitička orijentacija države. *Vojno delo*, 71(8), 228-241.
- [21] Rickly, J. M. (2004). The Western influence on Swedish and Swiss policies of armed neutrality during the early Cold War. *Europe: Interaction Globales–Global Interactions*, 117-134.
- [22] Schellenberg, A. C. (2017). Osnove dugoročnog razvoja ratnog vazduhoplovstva Švajcarske. *Vojno delo*, 69(1), 54-73.
- [23] Stojanović, S. (2020). Savremena strateška kultura i neutralnost. *Vojno delo*, 72(4), 210-233.
- [24] Subedi, S. P. (1993). Neutrality in a Changing World: European Neutral States and the European Community. *International & Comparative Law Quarterly*, 42(2), 238-268.
- [25] Swiss Armed Forces. (2022). Preuzeto 7. septembra 2022., sa <https://www.vtg.admin.ch/>
- [26] Swiss Armed Forces (2022). Swiss mission in Kosovo extended for three years. Preuzeto 17. decembra 2022., sa [https://www.swissinfo.ch/eng/peacekeepers\\_swiss-mission-in-kosovo-extended-for-three-years/38721450](https://www.swissinfo.ch/eng/peacekeepers_swiss-mission-in-kosovo-extended-for-three-years/38721450)
- [27] Tatalović, S. (1991). Obrambeni sustav Švicarske. *Politička misao*, 28(04), 99-114.
- [28] The Military Balance 2020. Hackett, J. (ed). International Institute for Strategic Studies. Routledge.
- [29] The Military Balance 2021. Hackett, J. (ed). International Institute for Strategic Studies. Routledge.
- [30] The Military Balance 2022. Hackett, J. (ed). International Institute for Strategic Studies. Routledge.

[31] The Global Economy. Prema podacima Stockholm International Peace Research Institute – SIPRI, Preuzeto 12. decembra 2022., sa <https://www.theglobaleconomy.com/>

[32] White Paper on Neutrality, Annex to the Report on Swiss Foreign Policy for the Nineties of 29 November 1993, Preuzeto 22. septembra 2022., sa [https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/bericht-neutralitaet-1993\\_EN.pdf](https://www.eda.admin.ch/content/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/bericht-neutralitaet-1993_EN.pdf)

[33] Wyss, M. (2012). Neutrality in the early Cold War: Swiss arms imports and neutrality. *Cold War History*, 12(1), 25-49.

[34] Živanović, S. (2022). Da li je došao kraj vojnoj neutralnosti u Evropi nakon članstva Švedske i Finske u NATO?. Preuzeto 13. oktobra 2022., sa <https://www.sektorbezbednosti.com/da-li-je-dosao-kraj-vojnoj-neutralnosti-u-evropi-nakon-clanstva-svedske-i-finske-u-nato/>

[35] Благојевић, В. (2022). „Искуства и изазови Србије у реализацији стратешког одвраћања”, у: Вељко Благојевић (ур.) *Зборник радова Неутралност и стратешко одвраћање*, Медија центар „Одбрана”, Београд.

[36] Благојевић, В. и Радановић, Т. (2022). Стратешко одвраћање: кључне надлежности државних органа Републике Србије. *Војно дело*, 74(4), 28-39.

[37] Лакић (2022), (28. фебруар 2022). Швајцарска погазила неутралност дугу 207 година, преузето 11. новембра 2022. са <https://www.politika.rs/scc/clanak/500765/Svajcarska-pogazila-neutralnost-dugu-207-godina>,

[38] Народна скупштина Републике Србије. Резолуција о заштити суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка Републике Србије, преузето 21. новембра 2022. са <http://www.parlament.rs/народна-скупштина.115.html>

[39] Стојановић, С., Шарановић, Ј. (2022). Војна неутралност и српска стратешка култура. *Српска политичка мисао*, посебно издање, 11-40.

[40] Форца, Б. (2022). Војна неутралност Републике Србије као рационално и прелазно решење. *Српска политичка мисао*, посебно издање, 147-188.

## Summary

At a time when, in the policy and practice of international relations, traditionally neutral countries such as Finland and Sweden decide to abandon this concept, it is necessary to once again consider the policy of neutrality of European countries, as well as the costs for the defense system and investment in weapons and military equipment. Analyzing the case of the neutrality of Switzerland, Austria and the Republic of Serbia, the authors start from the politics of this concept and follow the investment in weapons and military equipment of these countries. Namely, Switzerland is the first country whose permanent neutrality is internationally recognized and is considered a model of the international and legal status of neutrality. Austrian neutrality is much younger and is the result of specific international relations. Among other things, Switzerland bases its policy of neutrality on the concept of armed neutrality and significant investment in weapons and military equipment. Austria follows a similar pattern in the policy of neutrality.

Although the neutrality of each state is conditioned by different factors and marked by the specificities of these countries, which should be taken into account when generalizing, the authors are of the opinion that despite changes in the structure of international politics and the expansion of the meaning and scope of security, historical lessons must not be forgotten when developing the concept of neutrality. Therefore, the authors, analyzing neutrality policies and comparing investment in the defense system, conclude that for the concept of neutrality and armed deterrence, investment in armament and military equipment is crucial. These lessons are of great importance in developing and strengthening the concept of military neutrality of the Republic of Serbia.

The authors therefore follow the thesis that the historical experience of neutral states has shown that the only indisputable policy of neutrality is the one supported by adequate force, the so-called armed neutrality, and that it must therefore necessarily be accompanied by reliable and credible instruments of deterrence.

Also, the authors, analyzing the most important factors necessary to maintain neutrality, indicate the need for further study of the status of neutrality in international relations and the possibility that this issue will become more relevant after the end of the current conflicts in Europe despite the current downward trend.

*Key words: policy of neutrality, Switzerland, Austria, Republic of Serbia, armed neutrality, armed deterrence, acquisition of weapons and military equipment*

© 2023 The Authors. Published by *Vojno delo* (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>).

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

